

Every child is special

Erasmus + project 2015-2018

We learn to respect differences and to be tolerant practicing Persona Dolls methodology

*See raamat on pühendatud
Tallinna Suitsupääsupesa Lasteaia
Erasmus+ projekti tegevustele
aastatel 2015 - 2018*

*Raamat on valminud Erasmus+
projekti raames, mida rahastab
Euroopa Komisjon.*

Erasmus+

ERASMUS+ PROJEKT TALLINNA SUITSUPÄÄSUPESA LASTEAIAS 2015 – 2018

2015 aastal alustasime Tallinna Suitsupääsupesa Lasteaias meie kolmanda rahvusvahelise Erasmus+ projektiga „Iga laps on erinev“.

Projekti eesmärk oli õpetada lastele väärtuseid, käsitleda erinevusi, kujundada sallivust ning parandada laste sotsiaalseid ning probleemi lahendamise oskusi.

Lapsed õppisid läbi projekti tegevuste tundma erinevaid rahvuseid ja kultuure. Õpetajad tutvustasid põhjalikult kõigi partnerite riikide traditsioone, kultuuri ja huvitavaid fakte riigi, toidu ja inimeste kohta. Teisi riike ja kultuure tutvustati erinevuste nädalate ja riike tutvustavate päevade raames.

Erasmus+ projekti partnerid olid:

- 1.Eesti – Tallinna Suitsupääsupesa Lasteaed
- 2.Türgi – Talatpasa Ortaokulu
- 3.Bulgaaria – Celodnevna Detska Gradina No.1 "Zvanche"
- 4.Portugal – CELFF Colegio Guadalupe
- 5.Kreeka – School of Palekastro
- 6.Poola – Przedszkole 237 Warszawskiej Syrenki
- 7.Hispaania – CEIP Gines Morata
- 8.Tsehhi Vabariik – Materska skola Sardice
- 9.Itaalia – Istituto Comprensivo Battipaglia Salvemini

Projekti põhiline eesmärk oli tegeleda heade väärtuste õpetamisega, kiusamise ennetamisega ning laste sotsiaalsete oskuste arendamisega. Antud Erasmus+ projekt on järg meie esimesele Comenius projektile aastatel 2011 – 2013. Jätkusid esimese projektiga algust tehtud Persona Dolls metoodika tegevused lastega. Projekti üks tulemus oli Persona Dolls metoodika võrgustiku loomine Euroopa erinevates riikides. 2015 aasta sügisel kohtusime partneritega Tallinna Suitsupääsupesa Lasteaias, kus toimus 5 päevane inglisekeelne Persona Dolls metoodika põhikoolitus, mille viis läbi Tallinna Suitsupääsupesa Lasteaia personal. Peale koolitusüritust, levitasid partnerid metoodikat oma asutuses ning hakkasid metoodikat kasutama igapäevaselt töös lastega.

2018 aasta kevadel toimus teine 5 päevane inglisekeelne koolitusüritus Hispaania partneri asutuses CEIP Gines Morata, mille käigus koolitasid Tallinna Suitsupääsupesa Lasteaia õpetajad koostöös Hispaania partneriga projekti partnereid Persona Dolls metoodika koolitajateks, ning loodi Persona Dolls koolitusvõrgustik Euroopas.

Projekti käigus viidi läbi palju erinevaid tegevusi lastega, toetamaks sallivuse kujundamist, erinevuste teadvustamist, laste individuaalsuse väärtustamist ning teiste kultuuride ja rahvuste eripärade tutvustamist. Igal projekti aastal viidi lastega läbi erinevusi tutvustavaid tegevusi, intervjuusid, erinevuste nädalaid, riike tutvustavaid päevi, mis viidi läbi koostöös lastega, lepiti kokku hea kaaslaste kokkulepped ning koostati erinevuste raamatud.

Projekti käigus on igas partneri asutuses valminud iga riigi keeles Persona Dolls metoodilised vahendid (käsiraamat ja DVD) ning koduleht Persona Dolls koolitusvõrgustiku tööks.

Persona Dolls metoodika on saanud väga oluliseks osaks meie asutuse igapäevatoos ning see toetab edukalt meie ühte põhilist eesmärki, väärtuste õpetamist.

Persona Dolls metoodika koolitused on meil võimaldanud levitada metoodikat ka väljapoole lasteaeda üle-Eestiliselt.

Persona Dolls metoodika on olnud väga edukas ka meie partnerite asutustes. Metoodika on jõudnud igapäevategevustesse ning osa partneritest tegeleb juba edukalt metoodika levitamisega asutusest väljapoole.

Peale kolme aastat projekti tegevusi on lapsed palju teadlikumad inimeste erinevustest, lapsed on saanud palju uusi teadmisi erinevate Euroopa riikide ja kultuuride kohta. Läbi Persona Dolls metoodika tegevuste on lastes suurenenud sallivus, lapsed oskavad paremini vahet teha õigel ja valel käitumisel ning oluliselt on paranenud laste iseseisev probleemilahendamise oskus. Laste omavahelised suhted on paranenud ja lapsed märkavad kaaslasti ning soovivad üksteist aidata.

Koostöö projekti partneritega on sujunud väga hästi. Õpetajad on saanud väga palju uusi teadmisi ja oskusi projektikohtumiste käigus, mida rakendada oma igapäevatoos lastega.

Projektitegevustes osalemine on olnud õpetajatele motiveeriv ja arendav ning projekti tegevused on andnud olulist lisaväärtust lasteaia igapäevategevustele.

Marilyn Palla

Erasmus+ projekti koordinaator

1. KOOLITUSÜRITUS EESTIS, TALLINNAS

14.11.2015 – 18.11.2015

Erasmus + projekti "Every child is special – Iga laps on eriline" avaseminar Tallinnas oli koolitusüritus projekti partneritele, mille käigus osalesid projekti partnerid praktilisel ja teoreetilisel koolitusel, kus projekti koordineeriv asutus Tallinna Suitsupääsupsesa Lasteaed jagas teooriat ja oma töökogemusi "Persona Dolls" metoodikast ning kiusamise ennetamise tegevustest.

Koolitusüritusel osalesid partnerid: Eestist, Türgist, Itaaliast, Hispaaniast, Portugalist, Poolast, Tsehhist ja Bulgaariast.

Koolitusürituse "Persona Dolls metoodika" programm oli järgmine:

- Persona Dolls metoodika koolitus: teoreetiline ja praktiline koolitus (metoodika ajalugu, põhimõtted, metoodika sisu);
- praktiline tegevus lastega – kõikide rühmaruumide külastus (väärtuste õpetamist, Erinevuste õpetamist ja laste individuaalsuse väärtustamist toetav keskkond);
- koolitus: nukkude, nuku profiilide ja nuku lugude koostamine;
- koolitus: praktilised tegevused nukuga – kuidas kasutada metoodikat lastega, iga metoodika etapi praktiline harjutamine;
- seminar kiusamise ennetamisest – praktiliste tegevuste tutvustus kiusamise ennetamise tegevustest;
- seminar: laste agressiivne ja kiusamiskäitumine, kuidas tegeleda kiusamisega ja ennetustöö. Mis on kiusamine, miks kiusamine on võimalik;
- väärtuste õpetamise koolitus: väärtuste õpetamine, emotsioonid, erinevused, sotsiaalsed oskused, praktiline kogemus.

Kohtumise käigus tutvusid projekti partnerid Tallinna Suitsupääsupsesa Lasteaia õpikeskkonnaga, õpetamise meetoditega, praktiliste näidetega väärtuskasvatusest ja igapäevatööst.

Lasteaia personal tutvustas projekti partneritele Eestit: sümboleid, kultuuri, traditsioone läbi laste ettastete ja lastevanemate valmistatud traditsiooniliste Eesti toitude.

Lasteaia vanema rühma lapsed õpetasid külalistele rahvuslikku tantsu "Kaerajaan". Partnerid tutvusid Tallinna linna ja ajaloo Vanalinna ekskursiooni ja Bastioni käikude külastuse kaudu.

Kontaktseminari käigus tegid kõik partnerid ettekanded järgmistel teemadel:

1. Iga riigi õppekava tutvustus, ülesehitus, õppemeetodite tutvustus.

2. Läbiviidud tegevused lastega: mina olen eriline, erinevuste tegevus, hea kaaslane reeglid.

3. Seminari käigus toimusid töökoosolekud, mille käigus koostati küsimustik lastele, mis viiakse läbi projekti alguses ja lõpus ning loodi e-twinningu keskkond projektile.

Kohtumise lõpuks said kõik osalejad tõendi seminaril osalemise ja "Persona Dolls" metoodika teoreetilise ja praktilise koolituse läbimise kohta.

TEGEVUSED LASTEGA 2015 AASTAL

2015 aastal viidi läbi lastega järgmised tegevused: inimeste nahavärvi erinevusi tutvustav tegevus ja erinevuste seina loomine, "Mina olen eriline" intervjuud lastega ja seina loomine, hea kaaslaste kokkulepped.

1. "ERINEVUSTE NÄDAL" 18.01.2016 – 22.01.2016

Erasmus+ projekti "Iga laps on eriline" teemanädal Tallinna Suitsupääsupesa Lasteaias "Erinevuste nädal" toimus 18.01 – 22.01.2016.

Terve nädala jooksul viidi läbi palju erinevaid tegevusi, mille raames käsitleti lastega erinevusi ja salliv olemist. Läbivaks teemaks sellel "Erinevuste nädalal" oli "Inetu pardipoja" muinasjutt. Lisaks sellele viidi lastega läbi lõbusaid mänge, mille kaudu said lapsed üksteisega paremini tuttavaks ja harjutasime koostööd ning usaldust.

Esmaspäev:

Esimene päev oli pühendatud "Inetu pardipoja" muinasjutule. Kõikides rühmades kuulati ja jutustati muinasjuttu. Lastega arutati väärtuste üle nagu sallivus ja hoolivus. Samuti arutati erinevuste ja erinev olemise üle.

Teisipäev:

Teisel päeval jätkusid "Inetu pardipoja" muinasjutu ainelised tegevused. Lapsed vaatasid tahvelteatri – käpiknuku lavastust, lapsed lavastasid ise muinasjuttu ning meisterdasid muinasjutu ainetel. Sel päeval läks rühmades lahti suur küpsetamine ja lapsed valmistasid hoolega "Sõpruse küpsiseid, mille nädala lõpus kinkis iga laps oma uuele sõbrale.

Kolmapäev:

Kolmandal päeval oli mängude päev, siis tulid kõikide rühmade lapsed saali, kus mängiti koostöö ja usalduse mängu ning nii mõnigi laps leidis endale suuremate või väiksemate kaaslaste seast uue sõbra. Mängude päev oli väga meeleolukas ja suuremad lapsed näitasid üles suurt hoolivust ja tähelepanelikkust oma väiksemate lasteaiakaaslaste suhtes. Päeva lõpuks said ka lapsed endale sallivuse medalid, mille peal meile juba tuttav inetu pardipoeg.

Neljapäev:

Neljandal päeval lavastasid õpetajad lastele näidendi "Inetu pardipoeg". Muinasjutt oli lastele juba tuttavaks ja väga armsaks saanud. Äratundmisrõõmu oli palju ja põnevust jätkus kuni lõpuni.

Reede:

Reedel lõpetasime "Erinevuste nädala". Lapsed vaatasid sallivuse teemalisi multifilme ning jagasid oma "sõpruse küpsised". Seejärel toimus meeleolukas küpsiste söömine. Selle päeva puhul oli veel väga eriline see, et sel päeval tulid lasteaeda kõik õpetajad ja lapsed hoopis erinevalt, kui tavaliselt. Kõik olid väga erinevad ja väga, väga erilised.

NII ARVAVAD PROJEKTIST ÕPETAJAD.....

2018 aasta kevadel võtsid projektis osalenud õpetajad projekti kokku ja arutlesid selle üle, mida andis projektis osalemine, milline on projekti tegevuste mõju lastele ja samuti anti hinnang projekti tegevustele ja projekti käigule.

Liina

Projektis osalemine on taaskord rõhutanud ja meelde tuletanud, kui olulised on meile sellised väärtused nagu sallivus, sõbralikkus ja hoolivus. Tänu Persona Dolls metoodikale on mul olnud vahendid ja teadmised, kuidas neid olulisi väärtusi lastele õpetada. Nukutegevused on olnud heaks võimaluseks kasvatada lastes sallivust inimeste erinevustesse ja õpetada probleemsituatsioonide lahendamise oskust.

Väga huvitavad on olnud erinevate riikide tutvustused ja erinevuste nädalad. Eriti on meeles erivajaduste tutvustamine lastele, kus lapsed said ise päris ratastooli proovida ja kohtumine pimedaga, kes oma elu lastele tutvustas

Peale projekti on lapsed teadlikumad inimeste erinevustest ja tolerantsamad abistamiseks/mängimaks lapsega, kes on nendest erinev.

Pille

Projektis osalemine on andnud uued võimalused mitmekesistamiseks tööd lastega. Uute ja huvitavate maade, kohtade ja inimestega tutvumine.

Projekti mõju lastele on olnud positiivne. On aidanud mõista teise inimese tundeid. Lapsed mõistavad paremini seda, mida nad ise tunnevad ja kuidas olla teiste hulgas nii, et ei teeks tahtlikult ega tahtmatult halba. Kriisisituatsioonides suureks abiks.

Projektis osalemine nõuab mõtestamist ja korralikult läbi mõtlemist tegevuste planeerimisel, kuid kui nukkude metoodika on juba mõnda aega töös, siis on õpitu tagajärjed täiesti märgatavad. Oli huvitav ja sai uuesti mõtestatud ka oma tegevus lastega. Sai palju huvitavaid teadmisi ja kogemusi teistest maadest. Kogu projekti tegevus oli sujuvalt ja paindlikult organiseeritud.

Kristiina

Erasmus + projektis osalemine on rikastanud nii õpetajate kui ka laste maailmavaadet. Projekti kaudu saime lastele tutvustada erinevusi ning olema sallivad ja hoolivad üksteise vastu. Persona Dolls nukud aitasid lastel näha ja kogeda sarnasusi ja erinevusi. Projekti ajal tegime lastega erinevuste seinu, kus olid lastele tutvustamiseks erinevad rahvused, nahavärv, samuti puuded (liikumine, kuulmine, nägemine). Nende tutvustamine avardas laste silmaringi ja lapsed olid mõistvad, hoolivad ja sallivad nende suhtes. Projektis osalemise ajal oleme teinud lastega põnevaid ühisüritusi, ja rühmasiseseid tegevusi. Erinevate rahvuste tutvustav nädal, õppinud erinevaid tantse, teinud teisi etteaasteid. Projekti käigus läbiviidud tegevused tutvustasid lastele erinevate rahvaste kultuuri ja kombeid. Viimasel aastal toimus erinevuste nädal, kus lastel käis külas vaegnägija pimedate koertega, veel palju põnevat.

Enda jaoks oli võimalus külastada mõnda maad projektiga seoses, näha nende lasteaedu, samuti kuidas seal viidi läbi nukutegevusi. See tegi maa tutvustamise ja loo jutustamise lastele palju ehedamaks.

Kirsika

Projekt „Iga laps on eriline“ avardas nii laste kui ka õpetajate silmaringi. Nukud on nende aastate jooksul õpetanud lastele sallivust ja parandanud laste sotsiaalseid oskusi. Lapsed on sallivamad nii kultuuriliste kui füüsiliste erinevuste suhtes. Lapsed ootavad õhinaga kuna jälle nukud külla tulevad ning aitavad hea meelega nukkudel erinevatele muredele lahendust leida. Lastele on ka väga meeldinud igaaastased erinevuste nädalad, kus terve nädala jooksul toimuvad erinevad temaatilised tegevused. Minule on eriti eredalt meelde jäänud teisel projektinädalal toimunud kultuuriliste erinevustele pühendatud nädal. Selle raames tutvusid lapsed Aafrika, Hiina ja Lapimaa kultuuri ja traditsioonidega. Samuti meeldis väga viimane erinevuste nädal, kus lapsed tutvusid lähemalt erinevate invaabivahenditega. Nii said lapsed paremini aru, kuidas erivajadusega inimesed toimetavad. Samuti on õpetajate jaoks tore kohtude teiste riikide kolleegidega ning omavahel mõtteid ja ideid jagada.

SEMINAR ITAALIAS, BATTIBAGLIAS

12.03.16 – 18.03.16

Seminaril osalesid: Marilyn Palla, Liina Viilukas, Merle Ausing, Aive Sikkar

12.03 – 18.03 viibisid Tallinna Suitsupääsupesa Lasteaia õpetajad Marilyn Palla, Liina Viilukas, direktori asetäitja Merle Ausing ning abiõpetaja Aive Sikkar Erasmus + projekti "Every child is special" töökohtumisel Itaalias, Battipaglias, projekti Itaalia partnerite lasteaia "Istituto Comprensivo Statale Battipaglia – Salvemini".

Esmaspäeval ja teisipäeval toimus Itaalia partnerite asutuses seminar mille käigus tegid kõik partnerid ettekanded järmistel teemadel:

- Laste individuaalsuse toetamine.
- Tegevused lastega peale seminari Eestis.
- Laste projekti alguse küsitluste kokkuvõtted.
- Esimese Persona Dolls nuku tutvustus (pildid, profiil, tegevused).

Projekti kohtumise käigus toimusid järgmised töökoosolekud:

- Projekti tegevuste analüüs ja projekti kulg, kvaliteet ning tulemused – teemadeks olid tehtud tegevused, ürituste tulemused, projekti aruandlus, eesolevad ettekanded. Lepiti kokku eesolevad tegevused ja üritused – vastutajad ja tähtajad.
- E-twinningu lehekülg. Tegevuste üleslaadimine, kokkulepped, uute kaustade loomine. Nõustamine kasutamise kohta.
- Persona Dolls töökoosolek: probleemida lahendamise ja küsimuste arutamine seoses metoodika rakendamisega, profiilide ja nukulugude koostamisega.
- Nukuraamatu loomine: kuidas, kuhu ja mis on sisu.

Kohtumise käigus tutvusime "Istituto Comprensivo Statale Battipaglia – Salvemini" kooli ja lasteaiaaga. Lasteaed on ühendatud põhikooliga. Lasteaias on 11 rühma, kus viibivad lapsed vanuses 3-6 aastat. Rühmad on komplekteeritud laste vanuse järgi. Lapsi on rühmades 25 – 28.

Lasteaed on avatud 8.00 – 16.00 ja töötab ühes vahetuses. Lastega tegeleb 1 täiskasvanu, rühmaõpetaja. Ühes rühmas on kaks õpetajat, kes päeva jooksul vahetuvad, ühe õpetaja tööaeg on 4 tundi. Lapsed söövad lasteaias iga päev sooja lõunasööki. Lastevanematele on kehtestatud tasu, mis on orienteeruvalt 50 eurot.

Battipaglias kuulub ühe direktori juhtimise alla kaks põhikooli koos lasteaiaaga. Majad teevad omavahel tihedat koostööd.

Itaalia partnerite kooli lapsed olid ette valmistanud traditsioonilised etteasted ning lapsevanemad kahel päeval buffee traditsiooniliste Itaalia toitudega.

Kohtumise käigus külastasime antud piirkonna tähtsamaid vaatamisväärsusi. Toimusid eksursioonid Salerno ja Napoli linnas. Külastasime arheoloogilisi väljakaevamisi Paestumis ja Pompeis.

ERASMUS+ PROJEKTI PERSONA DOLLS NUKUD

Tallinna Suitsupääsüpesa Lasteaias on varasemast ajast 7 Persona Dolls nukku. Erasmus+ projekti "Every child is special" käigus lisandus juurde 6 uut nukku. Persona Dolls nukutegevusi viidi lastega läbi järjepidevalt 3 projekti aasta jooksul. Projekti lõppedes oli üheks projekti tulemuseks Persona Dolls koolitusvõrgustik Euroopas. Koostasime koolitusmaterjalid igas projekti partneri emakeeles. Persona Dolls meetoodika tegevused jätkuvad ka peale projekti lõppemist.

LOVIISE

Loviise elab koos oma vanaema ja vanaisaga. Loviisele meeldivad väga erinevad sportlikud tegevused, tema lemmiktegevus on ujumine. Loviise sööb väga väheseid toite. Vanaema muretseb, et Loviisel hakkab basseinis halb, kui ta pole söönud.

MARIE

Marie ema on eestlane ja isa on prantslane. Marie on väga andekas laps. Ta käib peotantsu trennis. Marie põeb diabeeti ja ta ei soovi, et lasteaias saaksid teised teada tema haigusest.

PEETER

Peetrile meeldib veeta oma aega nutivahendites. Ta ei ole harjunud teiste lastega suhtlema ja seetõttu ei ole tal sõpru, kellega mängida. Peetri kehakaal on viimasel ajal tõusma hakanud ja tal on halvad toitumise harjumused.

IBRAHIM

Ibrahim on pärit Liibüast. Tema peres peetakse kinni moslemitraditsioonidest. Ibrahim ei räägi eesti keelt ja seetõttu on tal raske sõpru leida. Perel on uues riigis kohanemine väga keeruline. Ibrahimile meeldivad väga raamatud.

TRIINU

Triinu elab koos oma isa, kasuema ja kasuvendadega. Triinu kõne on kaaslaste jaoks arusaamatu ja seetõttu on tal väga raske sõprussuhteid luua. Kui kaaslased Triinut mängu ei võta siis võib ta muutuda agressiivseks. Triinu parim sõber on tema väike kassipoeg, kellega koos mängimine on tema meelistegevus.

KRISTJAN

Kristjan on väga sportlik ja talle meeldivad igasugused sportlikud tegevused ja võistlused. Tal on lasteaias väga palju sõpru ja kõik tahavad temaga sõbraks saada. Kristjan soovib, et ta isa oleks rohkem kodus ja tema suur unistus on osaleda olümpiamängudel.

SEMINAR PORTUGALIS, AMORAS 8.05.2016 – 12.05.2016

Seminaril osalesid: Marilyn Palla, Triin Iilane ja Triin Andreas

08.05.2016 – 12.05.2016 viibisid Tallinna Suitsupääsupesa Lasteaia õpetajad Marilyn Palla, Triin Iilane ja direktor Triin Andreas Erasmus + projekti "Every child is special" töökohtumisel Portugalis, mille käigus külastati projekti Portugali partneri lasteaeda "Colégio Guadalupe", mis asub Amora linnas.

Projekti kohtumise käigus tutvuti Portugali haridussüsteemi eripäradega, "Colégio Guadalupe" kooli ja lasteaia töökorralduse ja õpetamise meetoditega.

Seminari käigus tegid kõik partnerid ettekanded järmistel teemadel:

- Väärtuste õpetamine.
- Tegevused lastega peale seminari Itaalias.
- Teise Persona Dolls nuku tutvustus (pildid, profiil, tegevused).

Projekti kohtumise käigus toimusid järgmised töökoosolekud:

- Projekti tegevuste analüüs ja projekti kulg, kvaliteet ning tulemused – teemadeks olid tehtud tegevused, ürituste tulemused, projekti aruandlus, eesolevad ettekanded. Lepiti kokku eesolevad tegevused ja üritused – vastutajad ja tähtajad.
- E-twinningu lehekülg. Tegevuste üleslaadimine, kokkulepped, uute kaustade loomine. Nõustamine kasutamise kohta. Esimese projekti aasta tegevuste üleslaadimine.
- Persona Dolls töökoosolek: probleemide lahendamine ja küsimuste arutamine seoses metoodika rakendamisega, profiilide ja nukulugude koostamisega.
- E-ajakiri. Esimese projekti aasta tegevuste kokkuvõtted. Kuhu, kuidas ja mida. Partner Itaalia kool.
- Projekti koduleht: www.personadolls.eu

Kohtumise käigus tutvusime "Colégio Guadalupe" kooli ja lasteaiaiga. Portugali partnerite koolis on nii lasteaia kui ka kooli osa. Colégio Guadalupe on erakool, mille läbivateks eesmärkideks on keeleõpe, õuesõpe ning muusikaõpetus. Kooli juures töötab ka muusika akadeemia. Lasteaia osas on 5 rühma, kus lapsed on jaotatud vanuse kaupa.

Laste vanus on 3-6 eluaastat. Lasteaia osa on avatud 7.15 - 19.15. Tegevused lastega toimuvad vahemikus 9.30 - 16.00, kui lastega tegeleb rühmaõpetaja. Igal rühmal on oma kindel õpetaja ja 1 assistent. Rühmades on kuni 21 last. Lisaks rühmaõpetajaga tegevustele on lasteaia osas eraldi õpetajad portugali keele õppeks, muusika tegevusteks ja ujumise tegevuseks. Õppemaks ühe kuu eest on orienteeruvalt 500 eurot, mille sees on hommiku- ja lõunasöök. Lisanduvad veel vanemate poolt valitud huvitegevused. Portugali kooli lapsed ja lapsevanemad valmistasid kahel seminari päeval buffee traditsiooniliste Portugali toitudega.

Kohtumise käigus külastasime antud piirkonna tähtsamaid vaatamisväärsusi nagu Kristuse kuju, Lissaboni ja Sintra linn.

SEMINAR BULGAARIAS, SHUMENIS 15.10.2016 – 21.10.2016

Seminaril osalesid: Marilyn Palla, Pille Kull ja Terje Vilbo

15.10.2016 – 21.10.2016 viibisid Tallinna Suitsupääsupesa Lasteaia õpetajad Marilyn Palla, Pille Kull ja abiõpetaja Terje Vilbo Erasmus + projekti "Every child is special" töökohtumisel Bulgaarias, mille käigus külastati projekti Bulgaaria partneri lasteaeda "Celodnevna Detska Gradina No.1 "Zvanche"", mis asub Shumeni linnas.

Esmaspäeval ja teisipäeval toimus projekti seminar "Celodnevna Detska Gradina No.1 "Zvanche" " lasteaias. Projekti kohtumise käigus tutvuti Bulgaaria haridussüsteemi eripäradega, "Celodnevna Detska Gradina No.1 "Zvanche" " lasteaia töökorralduse ja õpetamise meetoditega.

Seminari käigus tegid kõik partnerid ettekanded järmistel teemadel:

- Laste agressiivne ja kiusamiskäitumine.
- Tegevused lastega peale seminari Portugalis.
- Persona Dolls nukud.
- Erinevuste raamatud.
- E-ajakiri projekti 1. aasta tegevustest.

Projekti kohtumise käigus toimusid järgmised töökoosolekud:

- Projekti tegevuste analüüs ja projekti kulg, kvaliteet ning tulemused – teemadeks olid tehtud tegevused, ürituste tulemused, projekti aruandlus, eesolevad ettekanded. Lepiti kokku eesolevad tegevused ja üritused – vastutajad ja tähtjad.
- E-twinningu lehekülg. Tegevuste üleslaadimine, kokkulepped, uute kaustade loomine.
- Persona Dolls töökoosolek: probleemida lahendamine ja küsimuste arutamine seoses metoodika rakendamisega, profiilide ja nukulugude koostamisega.
- Projekti vaheraportid. Kokkuvõte ja tagasiside SA Archimedes raporti tagasisidest ja hinnangust – kokkulepped.

- Mobility Tool keskkond.
- Erasmus + projektitulemuste andmebaas (Erasmus+ project results platform).
- www.personadolls.eu veebikeskkonna täiendamine.

Bulgaaria partnerite lasteaiia õpetajad ja lapsed tutvustasid Bulgaaria traditsioonilisi laule ja tantse ning traditsioonilisi Bulgaaria toite.

Kahe seminari päeva jooksul esitleti meile Persona Doll metoodika tegevusi lastega kahe erineva nukuga. Esmaspäeval külastasime Shumeni linnavalitsust, kus me kohtusime Shumeni linnapea asetäitjaga hariduse ja kultuurivaldkonnas ning alushariduse osakonna juhiga.

Kohtumise käigus tutvusime "Celodnevna Detska Gradina No.1 "Zvanche" "lasteaiaga.

Lasteaed on 6 rühmaline, mis asub 4 erinevas majas, kus kolmes on 1 rühma ja ühes 3 rühma. Lastevanused on 3-7 eluaastat. Lasteaed on avatud kella 7.00 - 18.30. Lastega viibib ühes rühmas 2 õpetajat, kes töötavad vahetustega. Assistenti rühmas ei ole, terve maja peale on 1 koristaja ja köögi töötajad. Rühmas on 20 - 24 last.

Päevakava on sarnane Eesti lasteaedadega: tegevused hommikupoolikul, õuesviibimine, lõunauinak ja söögikorrad 3 korda päevas. Lapsevanemad tasuvad lasteaiast 23 eurot ühes kuus, mille sisse on arvestatud ka söögikorrad.

Bulgaaria partnerid tutvustasid meile Bulgaaria ja Shumeni linna ajalugu ning külastasime Shumeni ajaloomuuseumit ning keskaegset linna Veliko Tarnovot.

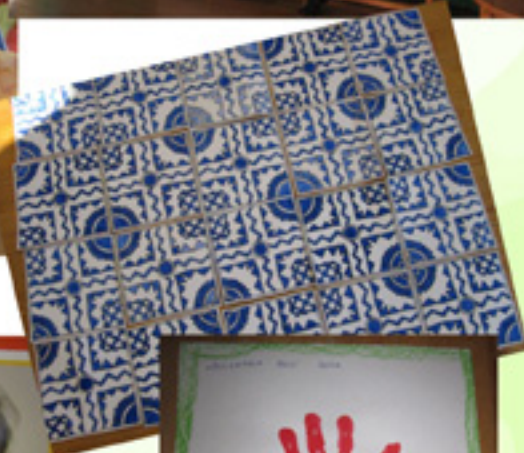

TEGEVUSED LASTEGA 2016 AASTAL

2016 aastal viidi läbi lastega järgmised tegevused: inimeste erivajadusi ja füüsilisi erinevusi tutvustav tegevus ja erinevuste seina loomine, "Mina olen eriline" intervjuud lastega ja seina loomine, hea kaaslaste kokkulepped. Koostöös lastega koostati 1 Erinevuste raamat. Projekti seminaride järgselt toimusid Itaaliat, Portugali ja Bulgaariat tutvustavad päevad lastele.

Hiina päev:

- Hiina lastelaul ja pillimäng hiina söögipulkadega.
- Hiina tutvustus, Hiina kalendri uue aasta saabumine.
- Hiina uue aasta draakonitants.
- Tüdrukute Hiina tants lehvikutega.
- Hiina uue aasta pidustuste trummi meisterdamine.
- Söögiks hiinapäraseid pelmeenid.

Lisaks toimusid veel rühmades erinevusi tutvustavad tegevused:

1. Erinevuste mäng Bee-Bot robotilise vidinaga.
2. Erinevate rahvuste muinasjuttude kuulamine ja jutu sisu üle arutamine.

SEMINAR TÜRGIS, IZMIRIS 25.03.2017 – 31.03.2017

Seminaril osalesid: Marilyn Palla, Merle Ausing ja Liina Viilukas

25.03.2017 – 31.03.2017 viibisid Tallinna Suitsupääsupesa Lasteaia õpetajad Marilyn Palla, Kristiina Vallikivi ja direktori asetäitja Merle Ausing Erasmus + projekti "Every child is special" töökohtumisel Türgis, mille käigus külastati projekti Türgi partneri lasteaeda/kooli "Talatpasa Ortaokulu't" ning traditsioonilist Türgi lasteaeda "Aysel Salih Baysak", mis asuvad Izmiri linnas.

Projekti kohtumise käigus tutvuti Türgi haridussüsteemi eripäradega, "Talatpasa Ortaokulu" ning "Aysel Salih Baysak" kooli ja lasteaia töökorralduse ja õpetamise meetoditega. Seminari käigus tegid kõik partnerid ettekanded järmistel teemadel:

- Laste sotsiaalsete oskuste arendamine.
- Tegevused lastega peale seminari Bulgaarias.
- II Erinevuste nädal lastega.
- Kolmanda Persona Dolls nuku tutvustus (pildid, profiil, tegevused).

Projekti kohtumise käigus toimusid järgmised töökoosolekud:

- Projekti tegevuste analüüs ja projekti kulg, kvaliteet ning tulemused - teemadeks olid tehtud tegevused, ürituste tulemused, projekti aruandlus, eesolevad ettekanded. Lepiti kokku eesolevad tegevused ja üritused - vastutajad ja tähtajad.
- E-twinningu lehekülg. Tegevuste üleslaadimine, kokkulepped, uute kaustade loomine.
- Persona Dolls töökoosolek: probleemida lahendamine ja küsimuste arutamine seoses metoodika rakendamisega, profiilide ja nukulugude koostamisega.
- II Erinevuste raamat - arutelu, grupitöö, kokkulepped ning tähtaeg.
- Projekti koduleht: www.personadolls.eu. Partnerite veebilehtede ülevaatus, nõustamine, lingid veebilehele, üleslaadimine, tähtajad ja kokkulepped.

Esmaspäeval ja teisipäeval toimus projekti seminar "Talatpasa Ortaokulu" koolis ja "Aysel Salih Baysak" lasteaias, mille käigus tegid partnerid ettekande tegevustest lastega peale Bulgaaria seminari, "II Erinevuste nädala" tutvustuse ja ettekande, "Laste sotsiaalsete oskuste arendamisest", ja "Kolmanda Persona Dolls nuku tutvustus".

Tutvusime Persona Dolls tegevustega Türgi lasteaias "Aysel Salih Baysak".

Türgi partnerid olid korraldanud meile kohtumise Izmiri Bayrakli linnaosa kubernerini ning hariduse osakonna välisprojektide juhiga. Kus muuhulgas arutleti ka edasisi koostöö võimalusi.

Kohtumise käigus tutvusime traditsioonilise Türgi lasteaiaga "Aysel Salih Baysakiga".

Lasteaias on 4 rühma, kus lapsed on jaotatud vanuse kaupa. Laste vanus on 3-6 eluaastat. Lasteaed töötab kahes vahetuses ja on avatud 8.00 - 18.00. Esimene vahetus on lasteaias 8.00 - 13.00 ning teine vahetus 13.00 - 18.00. Lasteaed arvestab laste määramisel kindlasse vahetusse vanemate sooviga. Lastega tegeleb 1 rühmaõpetaja ning 1 assistant. Lapsed söövad lasteaias hommiku- ning lõunasööki. Rühmas on 25 last.

Lapsevanemad maksavad aastas 300 liiri õppemaksu, mis katab laste söögikulud. Muud tasu lapsevanematele kehtestatud ei ole.

NII ARVAVAD PROJEKTIST LAPSED.....

2018 aasta kevadel küsitlesid õpetajad projektis osalenud 6-7 aastaseid lapsi. Laste käest küsiti projekti kohta järgmisi küsimusi: 1. Millised PD nukud jäid kõige enam meelde? Keda ootasid kõige enam külla? 2. Milliseid teemasid arutasite nukkudega? 3. Milline üritus jäi sulle sellel aastal kõige enam meelde? 4. Milline riik jäi sulle kõige enam meelde? Miks?

Ida Lidia 7a

1. Ibrahim. Sest temal on erineva maa probleem ja mina just selliseid asju pean meeles. Ma ei mäleta teisi nukke, kuid mulle meeldis kui tüdruk nukk tuli külla.
2. Koduriigis olid probleemid ja nad pidid kolima teisele maale. Ei tohi olla telefonis liiga palju. Nii võib prille hakata kandma. Peab õues olema.
3. Meeldis Hispaania päev. Me kandsime neid ilusaid seelikuid. Tšehhi päev, see on sarnane Poolaga. Minu arust.
4. Ei ole meeles

Katariina 7a

1. Mulle jäi meelde üks tüdruk, kellel olid valged juuksed ja baleriini sussid. Ma ei mäleta tema nime.
2. Mäletan, et kodusõda oli ühe nuku kodus.
3. Mulle meeldisid ratastoolid ja see, kus olid pime tädi ja koer.
4. Hispaania, see oli koht, kus olid kuningas ja kuninganna.

Ott Markus 6 a

1. Mul on meeles Ibrahim, ta tuli Liibüast.
2. Lükkamine, oma õiguse taga ajamine. Arvutis ei olle vaja palju olla, vaja on trenni teha.
3. Hiina päev, pime inimene ja koer. Ratastooli päev.
4. Hiina ja see maa, kus tehti Škodasid. Tšehhi vist.

Kenneth 7a

1. Peeter ja Artjom.
2. mäletan ainult Peetrit, ta vaatas liiga palju arvutit. Tal võivad silmad haigeks jääda. Ma mäletan suitsetamist ja suitsetamise haisu.
3. Mulle meeldis Hispaania.
4. Ei oska praegu öelda, see oli nii ammu.

Elisabeth 7 a

1. Artjom, Stella
2. Kui üks poiss kukkus ja teda ei aidatud püsti. Kui ühel tüdrukul hakkas ujulas pea ringi käima.
3. Hispaania päev
4. Aafrika, Poola, Hispaania. Aafrikas on linnasid ka. Aafrika lapsed õpivad õues, kool on õues. Nad elavad õlgedest onnides.

Emily 7 a

1. Stella, Loviise, Anane, Artjom. Ühel olid prillid ta käis hästi ammu meil.
2. Ühel lapsel juhtus nii, et ta läks mänguplatsile mängima ja siis teda hakati seal kiusama. Ühel oli nii, et ta ei söönud palju ja tal hakkas ujumistrennis pea ringi käima, kuna ta ei söönud. Üks poiss mängis väga palju arvutis ja ta ei tahtnud üldse õues mängimas käia.
3. See, kus me saime ratastooli proovida.
4. Itaalia, Tsehhi, Hiina, Aafrika, Poola. Hiinas söödi hästi palju riisi pulkadega. Hiinas tantsitakse lohetantsu. Aafrikas ei ole mitte keegi kuulnud kaelkirjaku häält. Aafriklased teevad endale savist maja.

Simo 7 a

1. Marten, Stella, Kristjan, üks aafriklane ja üks kellega keegi ei tahtnud mängida.
2. Kuidas ekraanis vähem olla (arvutisõltuvus), neid on narritud, nendega ei ole tahetud mängida, üks laps elas ainult vanaemaga.
3. Siis kui see pime naine meil külas käis.
4. Tsehhi, Bulgaaria, Türgi. Tegime Türgi päeval ühe silma, mis hoidis kurjust eemal.

Ralf 7a

1. Ibrahim, sest tal oli ilus särk.
2. Vastu lükkamine.
3. Hispaania päev. Mulle meeldis, kui tüdrukud tantsisid.
4. Ei jäänud meelde.

Marie 7 a

1. Artjom, Kristjan, Anane, üks nukk kes ei söönud palju Loviise
2. Ühele nukule ei maitsetud väga paljud söögid, ühel nukul ema/isa elavad lahus, üks nukk elab koos vanaema/vanaisaga, ühte nukku kiusati, Kristjaniga tahtsid kõik mängida ja käskisid tal valida kellega ta mängib.
3. Tsehhipäev
4. Ameerika, Poola, Maa - kus tantsitakse flamenkot. Hispaania päeval me tegime lehvikut. Hiinas söödakse riisi ja kala. Tsehhis süüakse eritoite. Hiinas tantsitakse lövitantsu. Poolas on üks merineitsi kuju.

Joosep 6 a

1. Artjom, Marten, Loviise
2. Mõnel on haigus olnud, üks oli nii suur sõber, et kõik tahtsid temaga mängida, ühele tüdrukule meeldis väga loodus.
3. Riikide tutvustused
4. Hiina, Aafrika, Lapimaa, Türgi, Tsehhi. Hispaania. Lapimaal olid põhjapõdrad ja rahvariided. Türgi päeval tegime savist silmi - mis kaitseb kurjade vaimude eest. Aafriklased elasid mõned linnas ja osad savist onnis. Nad on pruuni nahaga. Hispaania päeval tegime lehvikuid.

SEMINAR POOLAS, VARSSAVIS 27.05.2017 – 01.06.2017

Seminaril osalesid: Marilyn Palla, Triin Andreas ja Liina Viilukas

27.05.2017 – 01.06.2017 viibisid Tallinna Suitsupääsupesa Lasteaia õpetajad Marilyn Palla, Liina Viilukas ja direktor Triin Andreas Erasmus + projekti "Every child is special" töökohtumisel Poolas, mille käigus külastati projekti Poola partneri lasteaeda "Przedszkole 237 Warszawskiej Syrenki" mis asub Varssavi linnas.

Projekti kohtumise käigus tutvuti Poola haridussüsteemi eripäradega, "Przedszkole 237 Warszawskiej Syrenki" lasteaia töökorralduse ja õpetamise meetoditega.

Seminari käigus tegid kõik partnerid ettekanded järmistel teemadel:

- Erivajadustega lapsed haridussüsteemis ja tugisüsteem.
- Projekti tegevused lastega peale Türgi seminari.
- 4 Persona Doll's nukk.
- Projekti ja Persona Dolls metoodika levitustegevused partnerite asutustes.

Projekti kohtumise käigus toimusid järgmised töökoosolekud:

- Projekti tegevuste analüüs ja projekti kulg, kvaliteet ning tulemused – teemadeks olid tehtud tegevused, ürituste tulemused, projekti aruandlus, eesolevad ettekanded. Lepiti kokku eesolevad tegevused ja üritused – vastutajad ja tähtajad. Projekti koordinaator tegi kokkuvõtte Sihtasutus Archimedese visiidist ning tagasisidest.
- E-twinningu lehekülg. Tegevuste üleslaadimine, kokkulepped, uute kaustade loomine. Nõustamine kasutamise kohta. Kokkuvõtte teise projektiaasta tegevuste üleslaadimisest. Personaalne tagasiside igale partnerile.
- Persona Dolls töökoosolek: probleemida lahendamine ja küsimuste arutamine seoses metoodika rakendamisega, profiilide ja nukulugude koostamisega.
- www.personadolls.eu veebikeskkonna täiendamine.
- Persona Dolls käsiraamat ja DVD, arutelu ning kokkulepped järgmiseks kohtumiseks.

- Persona Dolls nukuraamat, kokkulepped ja tähtaeg.
- Projekti tulemuste ja Persona Dolls metoodika levitusplaan ning kokkulepped tegevuste jagamiseks ning üleslaadimiseks.

Esmaspäeval, teisipäeval ja kolmapäeval toimus projekti seminar “Przedszkole 237 Warszawskiej Syrenki” lasteaias, mille käigus tegid partnerid ettekande tegevustest lastega peale Türgi seminari ja ettekande, “Erivajadustega lastest ja nende tugisüsteemist”. Partnerid tutvustasid projekti tulemuste ja Persona Dolls metoodika levitamist enda asutuses.

Tutvusime Persona Dolls metoodika tegevustega Poola partneri lasteaias “Przedszkole 237 Warszawskiej Syrenki” ja vaatasime näidistegevust lastega, mille teemaks oli tervislik toitumine.

Kohtumise käigus tutvusime “Przedszkole 237 Warszawskiej Syrenki” lasteaiaga.

Lasteaed on 8 rühmaline, mis asub 2 erinevas majas. Laste vanus on 3–7 eluaastat.

Lasteaed on avatud kella 7.00 – 17.30. Lastega viibib ühes rühmas 2 õpetajat, kes töötavad vahetustega ja 1 abiõpetaja. Rühmas on 25 last. Päevakava on sarnane Eesti lasteaedadega: tegevused hommikupoolikul, õuesviibimine, lõunauinak ja söögikorrad 3 korda päevas.

6 tundi päevas lasteaias viibimist on lastevanematele ilma tasuta. Lapsevanemad tasuvad söögikordade eest ning kohatasu peale 6 tundi.

SEMINAR TSEHHI VABARIIGIS, ŠARDICES

08.10.2017 – 14.10.2017

Seminaril osalesid: Marilyn Palla, Kirsika Mägi ja Anu Kuusk

08.10.2017 – 14.10.2017 viibisid Tallinna Suitsupääsupesa Lasteaia õpetajad Marilyn Palla, Anu Kuusk ja Kirsika Mägi Erasmus + projekti "Every child is special" töökohtumisel Tsehhi Vabariigis, mille käigus külastati projekti Tsehhi partneri lasteaeda "Materska škola Šardice" mis asub Šardice külas.

Projekti kohtumise käigus tutvuti Tsehhi haridussüsteemi eripäradega, "Materska škola Šardice" lasteaia töökorralduse ja õpetamise meetoditega.

Seminari käigus tegid kõik partnerid ettekanded järmistel teemadel:

- Pere väärtustamine ja lastevanemate kaasamine lasteaia igapäeva tegevustesse.
- Projekti tegevused lastega peale Poola seminari.
- Viimased Persona Doll's nukud.
- 2. Erinevuste raamat.

Projekti kohtumise käigus toimusid järgmised töökoosolekud:

- Projekti tegevuste analüüs ja projekti kulg, kvaliteet ning tulemused - teemadeks olid tehtud tegevused, ürituste tulemused, projekti aruandlus, eesolevad ettekanded. Lepiti kokku eesolevad tegevused ja üritused - vastutajad ja tähtajad.
- E-twinningu lehekülg. Tegevuste üleslaadimine, kokkulepped, uute kaustade loomine. Nõustamine kasutamise kohta. Kokkuvõtte tegevuste üleslaadimisest. Personaalne tagasiside igale partnerile.
- Persona Dolls töökoosolek: probleemida lahendamise ja küsimuste arutamine seoses metoodika rakendamise, profiilide ja nukulugude koostamisega.
- www.personadolls.eu veebikeskkonna täiendamine, ülevaatus, kokkulepped.
- Persona Dolls käsiraamat ja DVD: ettekanne, kokkulepped sisu osas, vorm, tähtajad.
- Persona Dolls nukuraamat: ettekanne, kokkulepped sisu osas, ülesehitus ja tähtaeg.
- Projekti küsimustik: projekti lõpuküsitluse kokkulepped, tähtajad. Küsitluse koostamine lapsevanematele, õpetajatel - kokkulepped, tähtajad.

Teisipäeval, kolmapäeval ja neljapäeval toimus projekti seminar "Materska škola Šardice" lasteaias, mille käigus tegid partnerid ettekande tegevustest lastega peale Poola seminari ja ettekande, "Pere väärtustamine ja lastevanemate kaasamisest lasteaiaga igapäevategevustesse". Partnerid tutvustasid 2 erinevate raamatut, mis valmisid igas partneri asutuses.

Esmaspäeval kohtusime Šardice külavanemaga, kes oli kaasatud seminari korraldamisse.

Koostöös partneritega koostati projekti küsitlus lastevanematele ning õpetajate, et hinnata projekti mõju erinevate huvigruppidele. Samuti sõlmiti kokkulepped projekti lõpuküsitluse osas lastele – tähtajad ning kokkuvõtted.

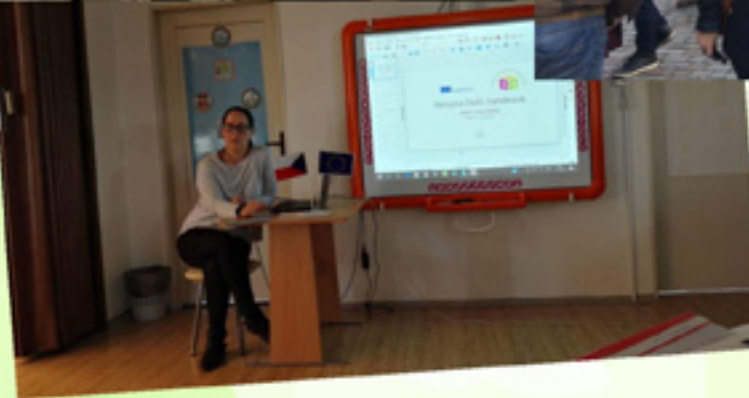
Kohtumise käigus tutvusime "Materska škola Šardice" lasteaiaga. Lasteaed on 3 rühmaline ja lasteaias käib 60 last. Laste vanus on 3-6 eluaastat.

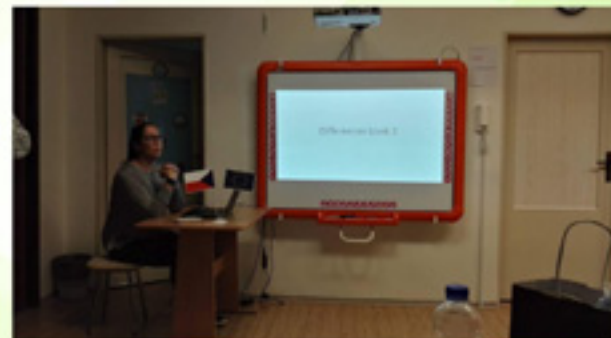
Lasteaed on avatud kella 6.15 – 16.00. Lastega viibib ühes rühmas 2 õpetajat, kes töötavad vahetustega ja 1 abiõpetaja. Pealelõunasel ajal viibivad lapsed mängu ajal ühes rühmas koos. Rühmas on 20 last.

Päevakava on sarnane Eesti lasteaedadega: tegevused hommikupoolikul, õuesviibimine, lõunauinak ja söögikorrad 3 korda päevas. Materska škola Šardice lasteaias on väga olulisel kohal muusika. Igas rühmas on klaver ning kitarrid, mida õpetajad kasutavad lastega muusikaliste tegevuste läbiviimisel igapäevaselt ning lõimituna muudesse tegevustesse.

Lapsevanemad maksavad lasteaiaga kohatasu 200 CZK kuus, mis on ligikaudu 8 eurot. 5-6 aastased lapsed on vabastatud kohatasust, sest eelkooli eas on lasteaias käimine kohustuslik.

TEGEVUSED LASTEGA 2017-2018 AASTAL

2017-2018 aastatel viidi läbi lastega järgmised tegevused: inimeste kultuurilisi ja rahvuslikke erinevusi tutvustav tegevus ja erinevuste seina loomine, "Mina olen eriline" intervjuud lastega ja seina loomine, hea kaaslase kokkulepped. Koostöös lastega koostati 2. Erinevuste raamat. Projekti seminaride järgselt toimusid Türgit, Poolat, Tsehhit ja Hispaaniat tutvustavad päevad lastele.

2. KOOLITUSÜRITUS HISPAANIAS, ALMERIAS

17.03.2018 – 25.03.2018

Seminaril osalesid: Marilyn Palla, Merle Ausing, Pille Kull ja Kristiina Vallikivi

17.03.2018 – 25.03.2018 viibisid Tallinna Suitsupääsupesa Lasteaia õpetajad Marilyn Palla, Pille Kull, Kristiina Vallikivi ja õppealajuhataja Merle Ausing Erasmus + projekti "Every child is special" koolitusüritusel Hispaanias, mille käigus külastati projekti Hispaania partneri lasteaeda – algkooli "C.E.I.P Ginés Morata" mis asub Almeria linnas.

Koolitusürituse käigus tutvusime Hispaania haridussüsteemi eripäradega, "C.E.I.P Ginés Morata" lasteaia töökorralduse ja õpetamise meetoditega. Erivajadustega laste kaasamise näidetega ning erivajadustega laste eriklasside ning tegevustega.

Koolitusürituse programm oli järgmine:

- PD tegevuste analüüsi kava/vormi koostamine, koolitusprogramm, PD õpetajate käsiraamatu koostamine – arutelu ja loetelu koostamine peamistest laste sotsiaalsetest ja käitumise probleemidest, mille alusel planeeritakse peatükid käsiraamatusse.
- Erinevuste õpetamine, teadlikkuse suurendamine, sallivuse suurendamine, keskkond mis toetab erinevuste ning sallivuse õpetamist.
- Erinevad meetodid laste sotsiaalsete oskuste arendamiseks ja väärtuste õpetamiseks C.E.I.P. Gines Morata lasteaia ja kooli näitel.
- Persona Dolls metoodika koolitajate koolitus: koolitusprogrammi koostamine.
- Koolitusprogrammi sisu ja struktuuri koostamine.
- PD metoodika koolitusmaterjalide koostamine – programme tutvustus (slaidiprogramm ja praktilised tegevused).
- Lasteaia rühma- ja õpikeskkonna tutvustus. Erivajadustega lapsi toetav keskkond. Klassiruum ja tegevused erivajadustega lastele. Praktiline kogemus töös erivajadustega lastega.
- Struktuuri loomine praktilistele tegevustele õpetaja koolituseks.
- PD tegevuste esitlemine lastega, tegevuse vaatamine erivajadustega laste klassis, erivajadusega nukuga.
- Tööplaani koostamine PD võrgustikule Euroopas.
- Koolitusplaani koostamine.
- Töötuba: koolitusmaterjalid (Persona Dolls õpetaja käsiraamat, DVD), kuidas neid kasutada koolituse läbiviimisel.

- PD küsimustike koostamine lastele, vanematele ja õpetajatele.
- Töötuba: õppekava parendused ning muudatused.

Seminari käigus toimusid töötoad järmistel teemadel:

- Erinevuste õpetamine ning erinevad võimalused partnerite asutustes.
- III erinevuste nädal partnerite asutustes.
- Persona Dolls koolitusmaterjalid ning koolituskeskus.

Esmaspäevast reedeni toimus 5 päevane koolitusüritus, mille viisid läbi "C.E.I.P Ginés Morata" kooli – lasteaia ja Tallinna Suitsupääsüpea Lasteaia õpetajad.

Teisipäeval toimusid töötoad erinevuste õpetamise erinevate võimaluste kohta ning 3. erinevuste nädala tutvustus partnerite asutustes.

Kolmapäeval ja neljapäeval tutvusime erivajadustega laste kaasamise meetoditega ning külastasime erivajaduste laste eriklasse. Toimus Persona Dolls metoodika näidistegevus lastega, kus lastel käis külas erivajadusega (autistlik) nukk ning lastega käsitleti erivajaduste teemat.

Projekti koolitusürituse käigus toimus töötuba, mille käigus töötati välja Persona Dolls metoodika koolitusmaterjalid ning koostati koos partneritega Persona Dolls metoodika võrgustiku levitamisplaan.

Kohtumise käigus tutvusime " "C.E.I.P Ginés Morata"" lasteaia ja kooliga. Lasteaed on 6 rühmaline ning on ühendatud põhikooliga. Laste vanus on 3-6 eluaastat.

Lasteaed on avatud kella 9.00 – 14.00. Lastega viibib ühes rühmas 1 õpetaja. Assistenti õpetajal ei ole. Rühmas on kuni 25 last.

Lapsed viibivad lasteaias ainult hommikupoolikul. Lastel toimuvad rühmas tegevused ning ringmängud ja liikumistegevused lasteaia hoovialal.

Lastevanematele tasu ei ole kehtestatud, lapsevanemad toovad lasteaeda käelise tegevuse materjalid. Lapsed lasteaias ei söö, vanemad annavad söögikarbiga kaasa vahepala, mida ühiselt koos süüakse.

SEMINAR KREEKAS, SITIAS 19.05.2018 – 26.05.2018

Seminaril osalesid: Marilyn Palla, Terje Vilbo ja Triin Andreas

19.05.2018 – 26.05.2018 viibisid Tallinna Suitsupääsupesa Lasteaia õpetajad Marilyn Palla, Terje Vilbo ja direktor Triin Andreas Erasmus + projekti "Every child is special" lõpuseminaril Kreekas, mille käigus külastati projekti Kreeka partneri kooli - lasteaeda "Palekastro school" mis asub Sitia linnas.

Seminari käigus tutvusime Kreeka haridussüsteemi eripäradega, "Palekastro school" kooli - lasteaia töökorralduse ja õpetamise meetoditega. Tutvusime Kreeka Persona Dolls metoodika koolituskeskuse tööga.

Lõpuseminari programm oli järgmine:

- Kokkuvõtted kõigist projekti küsitlustest. Projekti mõju hindamine küsitluste tulemuste järgi, võrdlemine.
- Partnerite ettekanded: „Kultuurilise teadlikkuse õpetamine lastele“.
- Partnerite ettekanded: „Tehtud tegevused lastega“.
- Presenteerimine: „Persona Dolls metoodika käsiraamat ja DVD“ – koolitusmaterjalid.
- Persona Dolls metoodika rakendamine Palekastro school'is, koolituskeskuse töö.

Seminari käigus toimusid töötoad järmistel teemadel:

- Projekti levitusplaan.
- Lõpuraportid – mõju, tulemused.
- Persona Dolls koolitusmaterjalid ning koolituskeskus.
- E-twinningu keskkond.
- Persona Dolls metoodika rakendamine, plaanid edaspidiseks.

Projekti lõpuseminari põhiline eesmärk ja tegevus oli kokkuvõtete tegemine ning projekti mõju ning tulemuste hindamine. Kõik partnerid on koostanud kokkuvõtted projekti küsitlustest ning küsitluste tulemusi hinnati ning võrreldi.

Seminari põhirõhk oli projekti lõpetamisel – tegevuste analüüs, kokkuvõtted, e-twinningu keskkond. Tutvuti lõpuraportite vormiga – analüüs, kokkulepped, arutelud.

Tutvusime Persona Dolls Kreeka koolituskeskuse tööga. Vaatasime näidistegevust 6 aastaste lastega. Toimus arutelu, analüüs ning kogemuste jagamine. Tutvusime koolituskeskuse materjalidega. Kreekas on Persona Dolls metoodikakeskus väga hästi tööle läinud. Õpetajate huvi metoodika vastu on suur. Koolitused toimuvad pidevalt.

PROJEKTI TEGEVUSED 2015-2018

2015 aasta

- 1. Erinevuste õpetamise tegevus lastega.
- E-twinningu lehekülje loomine projektile.
Link lehele: <https://twinspace.etwinning.net/10854/home>
- 1. Teemasein "Mina olen eriline".
- 1. Hea kaaslaste reeglid.
- Persona Dolls nukud, profiilid , tegevused lastega.

2016 aasta

- Projekti alguse küsitluse koostamine ja läbiviimine lastega.
- Skype ühendused partnerite vahel.
- 1. "Erinevuste nädal" 18.01 – 22.01.2016, teema: Inetu pardipoja jutt – väärtus sallivus.
- Persona Dolls nukud, profiilid , tegevused lastega.
- Itaaliat tutvustav päev 13.04.16.
- Portugali tutvustav päev 13.06.16.
- 2. Erinevuste õpetamise tegevus lastega.
- 2. Teemasein "Mina olen eriline".
- Bulgaariat tutvustav päev 04.11.16.
- 2. Hea kaaslaste reeglid.

2017 aasta

- 2. Erinevuste nädal 16.01.17- 20.01.17, teema: erinevate maailma rahvuste, kultuuride ja traditsioonide tutvustamine.
- Türgit tutvustav päev 19.04.2017.
- Projekti tulemuste ja Persona Dolls metoodika levitusplaani koostamine koostöös partneritega.
Levitustegevused on üleval e-twinningu lehel: <https://twinspace.etwinning.net/10854/pages/page/237069>

- Poolat tutvustav päev 13.09.17.
- 3. Hea kaaslaste reeglid.
- 3. Teemasein "Mina olen eriline".
- 3. Erinevuste õpetamise tegevus lastega.
- Persona Dolls nukud, profiilid , tegevused lastega.

2018 aasta

- 3. Erinevuste nädal 22.01 – 26.01.2018, teema: inimeste erivajadused ja füüsilised erinevused.
- Tsehhit tutvustav päev 26.01.18.
- Hispaaniat tutvustav päev 25.04.18.
- Projekti lõpu küsimustike koostamine ning läbiviimine lastega, lastevanematega ja õpetajatega.
- Persona Dolls nukud, profiilid , tegevused lastega.

PROJEKTI TULEMUSED

- Persona Dolls metoodika koduleht, koolitusvõrgustik Euroopas.
www.personadolls.eu/en
- Nukuraamat iga partneri kogemuse ja informatsiooniga Persona Dolls metoodika kohta.
- E-ajakiri
<https://www.joomag.com/magazine/erasmus-every-child-is-special-year-2015-2016/0871628001470029053>
- 1. Erinevuste raamat.
<https://twinspace.etwinning.net/files/collabspac/4/54/854/10854/files/b0c842d0.pdf>
- 2. Erinevuste raamat.
<https://twinspace.etwinning.net/10854/pages/page/237079>
- Persona Dolls metoodika käsiraamat – koolitusmaterjal.
- Persona Dolls metoodika tegevuse DVD – koolitusmaterjal.
- Projekti lõpuraamat projekti tegevustega 2015-2018.
- Persona Dolls metoodika koolitusprogramm, koolituskeskus Tallinna Suitsupäasupesa Lasteaias, koolitused Vabariigi piires.

